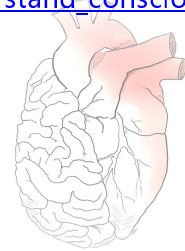

ik voel
dus
ik ben 9

Theo Meereboer & Petra Bolhuis
Maieutiek 2016

Damasio zelf

https://www.ted.com/talks/antonio_damasio_the_quest_to_understand_consciousness

maieutiek 2016-college9

Soorten emoties

- Van angst, woede, verdriet, weerzin, verbazing en geluk is aangetoond dat het **universele emoties** zijn in termen van de bijbehorende gelaatsuitdrukkingen en in termen van hun herkenbaarheid, (...) Als gevolg daarvan is er vooral onderzoek gedaan naar de gevoelens die een bewuste weergave vormen van deze hoofdemoties. (283)
- Die hebben we niet zo vaak!

maieutiek 2016-college10

Achtergrond emoties en -gevoelens

- We ervaren daarentegen wel andere soorten emotie, soms zwak, soms heel intens, en daarnaast worden we ons ook gewaar van de algehele fysieke toon van ons bestaan.
- Op de een of andere manier bepalen deze achtergrondgevoelens echter onze geestestoestand en geven ze kleur aan ons bestaan. Ze komen voort uit achtergrondemoties.

maieutiek 2016-college10

Stemming

- Stemmingen bestaan uit gemoduleerde en langdurig aanhoudende achtergrondgevoelens, maar ook uit het modulerend en langdurig voelen van primaire emoties - zoals verdriet in geval van een depressie. Ten slotte is ook de relatie tussen achtergrondgevoelens en bewustzijn al even hecht: achtergrondgevoelens en kernbewustzijn zijn zo nauw verbonden dat ze niet gemakkelijk uit elkaar zijn te houden.

maieutiek 2016-college10

Denken

- Denken is dus nooit los te zien van deze emoties en gevoelens. Ze bepalen wat er binnenkomt, wat er wordt opgeslagen, wat er terugkomt als voorstelling of als bewuste ervaring.
- Bewustzijn is een voordeel, maar ook een drama.
- Wij vallen nooit meer blijvend met onszelf samen.

maieutiek 2016-college10

Drama van bewustzijn

“Het drama van de condition humaine komt geheel en al voort uit het bewustzijn. Natuurlijk maken het bewustzijn en de openbaringen daarvan het ons mogelijk een beter bestaan te scheppen voor onszelf en anderen, maar de prijs die we voor dat betere leven betalen is hoog. Het is niet alleen de prijs van het risico en het gevaar en de pijn. Het is de prijs van het *weet hebben* van risico, gevaar en pijn. Erger nog: het is de prijs van het *weet hebben* van wat genot is en het *weten* als dat ontbreekt of onbereikbaar is.(315)

maieutiek 2016-college9

Bewustzijn waar we niet om gevraagd hebben

“Het drama van de condition humaine is dus een gevolg van het bewustzijn, omdat het gaat over de kennis die we verwerven in een transactie die niemand van ons wilde aangaan: de prijs van een beter bestaan is het verlies van de onschuld omtrent dat bestaan zelf. Het gevoel van wat er gebeurt is het antwoord op een vraag die we nooit hebben gesteld, en het is ook de munt in een faustiaanse transactie waarin we nooit iets in te brengen hebben gehad. De natuur heeft dat voor ons gedaan.”(315)

maieutiek 2016-college9

Maar we kunnen er wat mee

Maar een drama hoeft niet per se een tragedie te zijn. Tot op zekere hoogte, op allerlei onvolkomen manieren, individueel en collectief, beschikken we over de middelen om de creativiteit te gidsen en daarmee het menselijk bestaan te verbeteren in plaats van te verslechteren.

Dat is niet gemakkelijk, er bestaat geen blauwdruk voor, de successen zijn wellicht klein, de kans dat het misgaat is groot. En toch, als er succesvol en met enige bescheidenheid op de creativiteit wordt toegezien, dan verlenen we het bewustzijn opnieuw zijn homeostatische, regulerende rol in het bestaan. Kennen als hulpmiddel tot zijn. Ik koester zelfs de hoop dat inzicht in de biologie van de menselijke natuur iets zal kunnen bijdragen aan het maken van de juiste keuzes.

Hoe dat ook zij, het verbeteren van het lot van het bestaan is precies waar het van oudsher om gaat in de beschaving - en beschaving is de belangrijkste uitkomst van het bewustzijn. Al minstens drieduizend jaar heeft de beschaving met meer of minder succes gestreefd naar verbeteringen. Het goede nieuws is dus dat we al begonnen zijn.(315)

maieutiek 2016-college9

Drijfveren tot verbetering

De condition humaine hoort bij het autobiografisch zelf en bij groepsprocessen. Ook aapjes kunnen lijden onder het ontbreken van de waarden waar men aan gehecht is.

De bron van de pijn is dus ook de bron voor activiteiten ter verbetering. De vraag blijft hoe komen we aan de voorstelling dat het rechtvaardig en vredig moet zijn?

maieutiek 2016-college9